



MALTA

**QORTI TAL-APPELL**  
**(Kompetemza Inferjuri)**

**ONOR. IMĦALLEF**  
**LAWRENCE MINTOFF**

Seduta tas-27 ta' Ottubru, 2021

Appell Inferjuri Numru 29/2021 LM

**Avantgarde Projects Limited (C 37657)**  
*(l-appellanta')*

**vs.**

**Inspirations Limited (C 41431)**  
*(l-appellata')*

**Il-Qorti,**

**Preliminari**

1. Dan huwa appell magħmul mis-soċjetà rikorrenti **Avantgarde Projects Limited (C 37657)** [hawnhekk 'is-soċjetà appellanta'], minn deċiżjoni tat-Tribunal tal-Arbitraġġ fiċ-Ċentru dwar l-Arbitraġġ ta' Malta [minn issa 'l quddiem 'it-Tribunal'], tas-7 ta' Ottubru, 2019, [minn issa 'l quddiem 'id-deċiżjoni

appellata'), li permezz tagħha t-Tribunal laqa' l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni bbażata fuq l-artikolu 2149(a) tal-Kodiċi Ċivili, imressqa mis-soċjetà intimata **Inspirations Limited (C 41431)** [minn issa 'l quddiem 'is-soċjetà appellanta'] fir-risposta tagħha, u konsegwentement ċaħad it-talbiet kollha tas-soċjetà rikorrenti, bl-ispejjeż kontra tagħha.

## **Fatti**

2. Permezz tal-Avviż tal-Arbitraġġ tagħha, is-soċjetà rikorrenti spjegat li hija kienet ingħatat kuntratt ta' appalt għal xogħol ta' madum fuq ħitan u pavimenti f'*showroom*, li kienet ser tkun ġestita mis-soċjetà intimata fl-Imrieħel, liema xogħlijiet ġew esegwiti minnha skont it-termini tal-kuntratt, u sussegwentement anki sar minnha xi xogħol ta' modifika ta' dan l-istess xogħol, kif mitlub mill-intimata. Qalet li l-intimata naqset milli tagħti aċċess għas-sit jew għal parti minnu sabiex ikunu jistgħu jsiru x-xogħlijiet skont it-termini tal-kuntratt, u minkejja dan s-soċjetà intimata naqqset l-penali għad-dewmien, minkejja li r-rikorrenti ngħatat aċċess għas-sit aktar tard milli kien miftiehem, bil-konsegwenza li kien hemm dewmien biex tlesta x-xogħol. Is-soċjetà rikorrenti qalet li s-soċjetà intimata naqset li tħallas għax-xogħol addizzjonali, u għall-modifiki u l-varjazzjonijiet ordnati mis-soċjetà intimata u li saru mis-soċjetà rikorrenti, kif ukoll naqsu milli jħallsu għax-xogħol li ġie ċċertifikat mill-perit. Is-soċjetà rikorrenti qalet li għal dawn ir-raġunijiet kollha hija kellha tinkorri spejjeż u danni addizzjonali.

## **Mertu**

3. Permezz tal-Avviż tal-Arbitraġġ tagħha, is-soċjetà rikorrenti spjegat li hija qiegħda tippretendi ħlas fl-ammont ta' €373,429.46, liema ammont ma jinkludix il-VAT, bl-imgħaxijiet dovuti fuq dan l-ammont sal-11 ta' Diċembru, 2015, u talbet lit-Tribunal jikkundanna lis-soċjetà intimata tħallasha dan l-ammont, flimkien mat-Taxxa fuq il-Valur Miżjud dovuta, u bl-ispejjeż u bl-imgħaxijiet legali kollha dovuti.

4. Is-soċjetà intimata wieġbet li l-ammont mitlub mir-rikorrenti huwa preskritt bit-trapass ta' sentejn *ai termini* tal-artikolu 2149(b) tal-Kodiċi Ċivili, kif ukoll li t-talbiet tar-rikorrenti huma infondati fil-fatt u fid-dritt u għalhekk l-ebda ammont mhuwa dovut minnha. In vista tal-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni sollevata mis-soċjetà intimata, it-Tribunal intalab jagħti *lodo* dwar din l-eċċezzjoni biss. Permezz ta' rikors tat-18 ta' Ottubru, 2016, is-soċjetà rikorrenti talbet li ssir korrezzjoni għall-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni sollevata minnha, billi spjegat li hija qiegħda tagħmel riferiment għall-preskrizzjoni *ai termini* tal-artikolu 2149 (a) tal-Kodiċi Ċivili.

5. Mill-provi prodotti mill-partijiet jirriżulta li l-kuntratt ta' appalt ġie ffirmat bejn il-partijiet fit-13 ta' April, 2009, u x-xogħol fuq is-sit kien beda fl-istess xahar. L-ċertifikat ta' tlestija tax-xogħlijiet inħareġ u ġie ffirmat mill-Perit Paul Borg fil-15 ta' Marzu, 2010, u fit-13 ta' Mejju, 2010 is-soċjetà rikorrenti ressqet talba finali għall-ħlas fl-ammont ta' €480,531.67. L-ċertifikat finali ta' tlestija tax-xogħlijiet inħareġ minn DeMicoli & Associates fit-18 ta' Ġunju, 2010, fejn ġie ċċertifikat li l-valur tax-xogħol kien ilaħħaq l-ammont ta' €439,230.38, li

minnhom kellhu jitnaqqas l-ammont ta' €67,950 bħala penali għad-dewmien, flimkien mal-ammont ulterjuri ta' €21,961.52. Fis-6 ta' Lulju, 2010, is-soċjetà rikorrenti ressqet l-oġġezzjonijiet tagħha għaċ-ċertifikat finali pprezentat minn DeMicoli & Associates, u fl-4 ta' Ottubru, 2010 DeMicoli & Associates ħarġu ċertifikat finali li kien jikkonferma ċ-ċertifikat preċedenti tagħhom tat-18 ta' Ġunju, 2010. Fid-19 ta' Ottubru, 2010, is-soċjetà rikorrenti istitwiet proċeduri arbitrali kontra l-intimati għall-ħlas tal-ammont ta' €83,777.87. Il-*lodo* finali f'dawn il-proċeduri ta' arbitraġġ ingħata fit-18 ta' Settembru, 2014, fejn gie deċiż li ma kellhiex tiġi applikata l-penali għad-dewmien fl-ammont ta' €35,550, filwaqt li ġew miċħuda t-talbiet l-oħra tas-soċjetà rikorrenti. Iż-żewġ partijiet appellaw minn dan il-*lodo* quddiem il-Qorti tal-Appell, imma dawn l-appelli sussegwentement ġew irtirati. Il-proċeduri prezenti ġew istitwiti mis-soċjetà rikorrenti fl-10 ta' Diċembru, 2015 fir-rigward ta' talbiet oħra li joħroġu mill-istess kuntratt ta' appalt, iżda li ma kinux jiffurmaw parti mill-ewwel proċeduri arbitrali li kien hemm bejn il-partijiet.

6. Is-soċjetà intimata eċċepiet li ċ-ċertifikat ta' tlestija jistabbilixxi li x-xogħlijiet tlestew fil-15 ta' Marzu, 2010, u minn dak il-mument 'il quddiem is-soċjetà rikorrenti kienet f'pożizzjoni li tressaq it-talbiet tagħha għall-ħlas. Spjegat li apparti minn hekk, il-kuntratt ta' appalt kien jistipula li l-kuntrattur kellu jipprezenta kontijiet ta' kull xahar, u dawn il-kontijiet kellhom ikunu ċċertifikati mill-perit tal-proġett. Qalet li hekk kif jitlestew ix-xogħlijiet, il-perit kellu joħroġ *taking over certificate*, u l-kuntrattur kellu l-obbligu li jissottometti *statement of completion* fi żmien 84 ġurnata, li fiha jelenka l-valur finali tax-xogħol kollu li sar skont il-kuntratt, sal-ġurnata li fiha nħareġ it-*Taking Over*

*Certificate*, il-valuri l-oħra li l-kuntrattur jemmen li jistgħu jkunu dovuti lilu, u stima ta' xi ammonti oħra li l-kuntrattur jikkonsidra li jistgħu jkunu dovuti lilu *ai termini* tal-kuntratt. Is-soċjetà intimata spjegat li għalhekk kienet responsabbiltà tal-kuntrattur li jara li kull talba għall-ħlasijiet dovuta lilu, issir fi żmien 84 ġurnata. Qalet ukoll li l-perijodu preskrittiv beda jiddekorri dakinhar li tlestew ix-xogħlijiet, jiġifieri fil-15 ta' Marzu, 2010, u anki li kieku wieħed kellu jżid 84 ġurnata minn din id-data, dan iwassal għad-data tas-7 ta' Ġunju, 2010, u għalhekk it-talbiet tar-rikorrenti xorta waħda ġew preskritti fis-7 ta' Ġunju, 2012. Qalet li minkejja dan, il-proċeduri arbitrali preżenti nbdeu fl-10 ta' Diċembru, 2015.

7. **Christopher Grech**, in rappreżentanza tas-soċjetà intimata, fl-*affidavit* tiegħu xehed li huwa kien involut direttament bħala *project manager* fil-proġett tal-bini ta' 'The Atrium', ġewwa l-Imrieħel, liema proġett sar mill-kumpannija Inspirations Limited, li illum topera dan l-istess stabbiliment. Qal li Inspirations Limited tat kuntratt ta' appalt lil Avantgarde Projects Limited fit-13 ta' April, 2009, liema kuntratt kien intitolat '*Wall and Floor Tiling Works and Marble for a New Showroom at Mrieħel*' u li l-periti tal-proġett kienu DeMicoli & Associates, filwaqt li l-Periti Paul Borg u William Soler kienu inkarigati mis-sorveljanza tal-proġett. Qal li l-Perit Paul Borg ħareġ *practical completion certificate* fil-15 ta' Marzu, 2010 relattiv għax-xogħlijiet kollha mwettqa minn Avantgarde Projects Limited, u fit-13 ta' Mejju, 2010, Avantgarde Projects Limited ipprezentat lil DeMicoli & Associates il-*final claim* tagħha għall-ammont ta' €480,531.67. Żied jgħid li fit-18 ta' Ġunju, 2010, DeMicoli & Associates ħarġu *final certificate* bil-kummenti tagħhom dwar il-*claim* tas-soċjetà rikorrenti, fejn

iċċertifikaw il-valur tal-proġett għall-ammont globali ta' €439,230.38, u li minn dan l-ammont kellhom jitnaqqsu l-penali għad-dewmien stabbilita minn DeMicoli & Associates, fl-ammont ta' €67,950 u *retention fee* ta' €21,961.52. Ix-xhud żied jgħid li fis-6 ta' Lulju, 2010, is-soċjetà rikorrenti ppreżentat l-oġġezzjoni tagħha għall-*final certificate* maħruġ mill-istess periti, filwaqt li fl-4 ta' Ottubru, 2010, DeMicoli & Associates ħarġu dikjarazzjoni fejn ikkonfermaw il-*final certificate* maħruġ minnhom preċedentement. Ix-xhud qal li fid-19 ta' Ottubru, 2010, is-soċjetà rikorrenti ppreżentat arbitraġġ kontra s-soċjetà intimata għall-ħlas ta' €83,772.87, rappreżentanti €35,550 bħala kontestazzjoni tal-penali għad-dewmien, u kontestazzjoni tal-kejl tal-periti u tar-rati applikabbli għall-ammont rimanenti ta' €48,222.87. Ix-xhud spjega li t-Tribunal ta l-*Iodo* tiegħu fit-18 ta' Settembru, 2014, fejn iddeċieda li ma kellhiex tiġi mnaqqsa l-penali fl-ammont ta' €35,550, iżda ċaħad it-talbiet l-oħra tas-soċjetà rikorrenti. Kompla jgħid li minn dan il-*Iodo* appellaw iż-żewġ partijiet.

8. Ix-xhud Christopher Grech kompla jispjega li fl-10 ta' Diċembru, 2015, is-soċjetà rikorrenti ppreżentat il-proċeduri odjerni, li permezz tagħhom qiegħda titlob l-ammont globali ta' €373,429.46, għalkemm żied jgħid li s-soċjetà intimata qiegħda tiċħad li dan l-ammont huwa dovut. Kompla jgħid li dawn il-proċeduri arbitrali nbdew ftit anqas minn sitt snin wara li nħareġ il-*practical completion certificate* tal-15 ta' Marzu, 2010. Qal li s-soċjetà rikorrenti kienet ippreżentat kawża quddiem il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili kontra s-soċjetà intimata għall-ħlas ta' €77,410.47, rappreżentanti bilanċ minn ammonti ċertifikati mill-periti, liema kawża giet deċiża b'sentenza tal-31 ta' Ottubru, 2011, fejn il-Qorti ċaħdet it-talba tar-rikorrenti għaliex kienet tapplika l-klawsola

arbitrali. Ix-xhud qal li wara li għaddew kważi sentejn oħra, fit-18 ta' Ġunju, 2013, waqt l-aħħar seduta tal-arbitraġġ, is-soċjetà rikorrenti bdiet issemmi li riedet iżżid *claim*, liema *claim* kienet dik li tiffirma l-mertu tal-proċeduri odjerni, kif ukoll *claim* addizzjonali li sa dak iż-żmien ma kien hemm l-ebda dettalji dwarha. Qal li meta s-soċjetà rikorrenti ddecidiet li tressaq din il-*claim* addizzjonali, kienu diġà għaddew aktar minn tliet snin mill-ħruġ tal-*completion certificate*. Qal li wara li saru xi diskussjonijiet, gie deciż li jithallas l-ammont li gie ċcertifikat mill-periti, u li kien jiffirma l-mertu tal-imsemmija proċeduri arbitrali, iżda ma gietx aċċettata l-*claim* addizzjonali, u lanqas li l-*claim* addizzjonali kellha tiżdied mal-proċeduri arbitrali pendenti, għaliex is-soċjetà intimati dehrilha li ma kienx jagħmel sens li t-Tribunal jintalab jiddeciedi dwar mertu li ma kienx sema' provi dwaru. Ix-xhud kompla jgħid li l-intimata kienet talbet dettalji dwar l-imsemmija ammonti pretiżi mir-rikorrenti sabiex tara jekk kinitx ser taċċetta l-*claim* addizzjonali jew le, iżda mhuwiex minnu li dawn id-dettalji ntalbu sabiex jigi deciż min-naħa tas-soċjetà intimata jekk din kinitx ser thallas l-ammonti relattivi, għaliex hija min-naħa tagħha dejjem għamlitha ċara li dawn l-ammonti kienu kkontestati. Ix-xhud kompla jgħid li fil-15 ta' April, 2014 kien sar il-ħlas ta' €101,496.44 għas-saldu tal-ammonti ċertifikati, bl-imgħax relattiv, li kienu jiffurmaw il-mertu tal-kawża quddiem il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili, u dan il-ħlas sar mingħajr preġudizzju għall-kwistjonijiet li kien għad hemm pendenti bejn il-partijiet dwar ammonti mhux ċertifikati, *final retention amount* u penali għad-dewmien, li kienu qegħdin jigu kkontestati mis-soċjetà intimata. Ix-xhud qal li DeMicoli & Associates ma ċcertifikawx ir-rilaxx tar-*retention* finali fl-ammont ta' €21,961.52, għaliex għad hemm numru ta' difetti li għad iridu jitrangaw minn Avantgarde Projects Limited, u huwa għalhekk li d-*Defects*

*Liability Certificate* għadu ma ħariġx. Is-soċjetà intimata spjegat li s-soċjetà rikorrenti qatt ma gabet xi forma ta' prova li l-perijodu preskrittiv invokat minnha ġie interrott, bil-mezzi ġudizzjarji li din kellha għad-dispożizzjoni tagħha skont il-liġi.

9. Is-soċjetà rikorrenti wieġbet li l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni ma kellhiex titqajjem f'dan l-istadju, għaliex l-artikolu 2149(a) tal-Kodiċi Ċivili ma japplikax għat-talba partikolari tas-soċjetà rikorrenti, u fi kwalunkwe każ il-perijodu preskrittiv ġie sospiż, u l-perijodu preskrittiv relattiv għadu ma bediex jiddekorri minhabba klawsoli partikolari fil-kuntratt ta' appalt iffirmit mill-partijiet. In sostenn ta' din il-pożizzjoni tagħha, is-soċjetà rikorrenti għamlet riferiment għall-proċedura li kellha tiġi segwita skont il-kuntratt ta' appalt qabel jinbdew proċeduri legali minn xi wieħed mill-partijiet, u b'mod partikolari għall-proċedura stipulata fl-artikolu 67.1 tal-kuntratt ta' appalt. Is-soċjetà rikorrenti spjegat li l-perit responsabbli mill-proġett kellu jkun l-ewwel persuna li jipprova jirrisolvi t-tilwim bejn il-partijiet *ai termini* tal-kuntratt ta' appalt, u fi kwalunkwe każ il-perit inkarigat mill-proġett kellu terminu ta' 84 ġurnata biex jiddetermina t-tilwima. F'każ li t-tilwima tibqa' mhix riżolta, il-partijiet kellhom jersqu għal proċeduri ta' medjazzjoni, segwiti minn proċeduri ta' arbitraġġ fin-nuqqas ta' ftehim bejn il-partijiet. Is-soċjetà rikorrenti spjegat li f'dan il-kuntest, il-perijodu preskrittiv ma setax jibda jiddekorri mill-ġurnata li fiha tlestew ix-xogħlijiet, għaliex sa dakinhar hija ma setgħetx tibda proċeduri legali kontra s-soċjetà intimata qabel teżawrixxi r-rimedji kollha disponibbli għaliha. Is-soċjetà rikorrenti qalet li kull proċedura oħra mibdija minnha kienet tkun intempestiva. Is-soċjetà rikorrenti insistiet li l-kwistjoni odjerna hija dwar kont maħruġ u



approvat mill-perit, li kien ikkontestat minnha, u b'hekk il-perit kellu perijodu ta' 84 ġurnata sabiex jagħti d-deċiżjoni finali tiegħu, u kien biss wara din id-deċiżjoni li hija setgħet teżerċita d-drittijiet tagħha li tibda xi forma ta' proċeduri. Is-soċjetà rikorrenti qalet li sal-lum, il-perit għadu ma ta l-ebda deċiżjoni dwar l-oġġezzjoni mqajma minnha, u għalhekk il-perijodu preskrittiv għadu ma bediex jiddekorri. Qalet ukoll li d-*Defects Liability Certificate*<sup>1</sup> baqa' ma nħariġx mill-perit *ai termini* tal-artikolu 62.1 tal-kuntratt ta' appalt. Is-soċjetà rikorrenti qalet li huwa għalhekk li f'dan il-każ il-perijodu preskrittiv għadu ma bediex jiddekorri. Qalet li waqt li kienu għaddejjin il-proċeduri arbitrali l-oħra bejn il-partijiet, ix-xogħlijiet mibdija minnha baqgħu għaddejjin u ġew eżegwiti, sakemm tlestew. Qalet ukoll li waqt li kienu għaddejjin il-proċeduri arbitrali l-oħra, kien hemm qbil b'mod verbali mal-Perit Godwin Abela, l-Arbitru fil-proċeduri arbitrali originali li saru bejn il-partijiet, li fid-deċiżjoni tiegħu huwa kellu jieħu konjizzjoni ta' kull ħlas ieħor dovut mill-ġurnata li fiha nbdew l-ewwel proċeduri arbitrali bejn il-partijiet, anki jekk dawk il-proċeduri ma kinux jinkludu t-talbiet li jiffurmaw il-mertu tal-proċeduri arbitrali preżenti. Is-soċjetà rikorrenti qalet li fil-fatt hija ressqet provi permezz ta' Joseph Vella u evidenza dokumentarja fil-forma ta' skambju ta' korrispondenza u *emails* bejn l-auvkati difensuri tal-partijiet, fejn giet diskussa l-possibilità li l-proċeduri arbitrali originali bejn il-partijiet jigu estiżi sabiex

---

<sup>1</sup> "The Contract shall not be considered as completed until a Defects Liability Certificate shall have been signed by the Architect and delivered to the Employer, with a copy to the Contractor, stating the date on which the Contractor shall have completed his obligations to execute and complete the Works and remedy any defects therein to the Architect's satisfaction. The Defects Liability Certificate shall be given by the Architect within twenty eight days after the expiration of the Defects Liability period or, if different defects liability periods shall become applicable to different Sections or parts of the Permanent Works, the expiration of the latest such period, or as soon thereafter as any works instructed, pursuant to Clauses 49 and 50, have been completed to the satisfaction of the Architect. Provided that the issue of the Defects Liability Certificate shall not be a condition precedent to payment to the Contractor of the second portion of the retention Money in accordance with the conditions set out in Sub-Clause 60.3."

jinkludu talbiet addizzjonali, iżda jirriżulta li ma ntlahaq l-ebda ftehim formali bejn il-partijiet, u l-proċeduri arbitrali oriġinali xorta waħda ġew fi tmiemhom fit-18 ta' Settembru, 2014.

10. Ix-xhud **Joseph Vella**, in rappreżentanza tas-soċjetà rikorrenti, fl-*affidavit* tiegħu spjega li meta f'Diċembru tal-2010 skada ż-żmien stipulat fil-kuntratt għall-ħruġ tad-*Defects Liability Certificate*, huwa għamel talba formali sabiex dan iċ-ċertifikat jiġi rilaxxjat. Qal li l-Perit Paul Borg dak iż-żmien kien infurmah li huwa ma setax joħroġ tali ċertifikat, għax fil-fehma tax-xhud kienu mingħajr bażi. Qal li iċ-ċertifikat kien għadu ma ħariġx sa dakinhar<sup>2</sup>, u għalhekk *ai termini* tal-artikolu 62.2 tal-kuntratt<sup>3</sup>, il-kuntratt bejn il-partijiet għadu ma ngħalaqx.

11. Kien għalhekk li l-pożizzjoni tas-soċjetà rikorrenti baqgħet konsistenti, fis-sens li kull perijodu preskrittiv ġie sospiż abbażi ta' dan il-ftehim mil-ħuq bejn il-partijiet, waqt l-ewwel proċeduri arbitrali li kien hemm bejniethom. Is-soċjetà rikorrenti eċċepiet ukoll li sar ħlas da parti tas-soċjetà intimata tal-ammont ta' €101,496.44, liema ammont ma kien hemm l-ebda kwistjoni dwaru bejn il-partijiet. Is-soċjetà rikorrenti ħarġet irċevuta wara li rċeviet dan l-ammont, fejn intqal li dan il-ħlas ma kienx qiegħed jitqies li jinkludi ammonti pretiżi minnha mhux ivverifikati, ammonti finali li jistgħu jkunu dovuti, u ammonti mnaqqsa mill-ammonti verifikati bħala danni għad-dewmien fl-ammont ta' €67,950, liema ammonti għad hemm kwistjoni dwarhom bejn il-partijiet f'dawn il-

---

<sup>2</sup> Din ix-xhieda ngħatat f'Diċembru tal-2016.

<sup>3</sup> Art. 62.2 "Notwithstanding the issue of the Defects Liability Certificate the Contractor and the Employer shall remain liable for the fulfilment of any obligation incurred under the provisions of the Contract prior to the issue of the Defects Liability Certificate which remains unperformed at the time such Defects Liability Certificate is issued and, for the purposes of determining the nature and extent of any such obligation, the Contract shall be deemed to remain in force between the parties to the Contract."

proċeduri. Is-soċjetà rikorrenti qalet li hija kienet qiegħda taċċetta l-ħlas mingħajr preġudizzju għall-pożizzjoni tagħha li dawn l-ammonti għadhom dovuti u għall-eċċezzjoni tal-intimata li dawn l-ammonti mhumiex dovuti.

12. **Il-Perit Godwin Abela** xehed li sakemm huwa kien qiegħed jittratta l-proċeduri tal-arbitraġġ, kien intqal quddiemu li kien hemm xi parti mill-*claim* jew xi ammonti addizzjonali, li kellhom jiżdiedu mat-talbiet oriġinali. Ix-xhud qal li meta saret din il-proposta, kien hemm min issuggerixxa li ma jistgħux isiru żidiet mal-*claim* oriġinali, għalkemm huwa min-naħa tiegħu kien stenna għal xi żmien qabel ipproċeda bl-għoti tal-*award* tiegħu sabiex ikun ċert li l-partijiet ressqu t-talbiet tagħhom kollha. Ix-xhud qal li huwa bl-ebda mod ma talab lil Joseph Vella joqgħod lura milli jippreżenta t-talbiet addizzjonali.

### **Id-Deciżjoni Appellata**

13. Permezz tal-*lodo* mogħti fis-7 ta' Ottubru, 2019, it-Tribunal iddeċieda l-vertenza odjerna billi laqa' l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni tas-soċjetà intimata, u konsegwentement ċaħad it-talbiet kollha tas-soċjetà rikorrenti, u dan wara li għamel is-segwenti konsiderazzjonijiet:

*“Having considered the evidence and the legal submissions of the parties, the Arbitration Tribunal is now in a position to make the following determination.*

*There can be no doubt that on a factual basis, the works which were the subject of the contract of works were completed on the 15th March, 2010. The first set of arbitration proceedings were commenced on the 19th October, 2010 but the claims which form the subject matter of the present arbitration proceedings were formally commenced on the 10th December, 2015. The two sets of arbitration proceedings*

*involved separate and distinct claims and hence it cannot be held that the first set of arbitration proceedings interrupted the prescriptive period in respect of the claims which form the merits of the current proceedings.*

*No evidence of interruption of the applicable two year prescriptive period contemplated in article 2149(a) of the Civil Code has been forthcoming. Claimant does argue, however, that the prescriptive period has been suspended on account of the fact that the supervising architect failed to fulfil his obligations in the sense that he has failed to issue a final determination within the eighty four day period contemplated in the contract of works in accordance with the procedure contemplated in article 67.1 of the contract.*

*The causes which suspend prescription are those mentioned in articles 2122 to 2126 of the Civil Code. In particular article 2125 of the Civil Code provides that prescription is suspended:-*

- (a) In regard to conditional rights, until the condition is fulfilled;*
- (b) In regard to actions for breach of warranty, until eviction takes place;*
- (c) In regard to any other action the exercise of which is suspended by a time, until such time expires;*
- (d) In regard to an action for damages, during the time before the commencement of the cause, where negotiations are taking place between all or any of the parties or their insurers having opposing interests in the claim.*

*The Tribunal takes the view that none of the above causes of suspension are applicable to the facts of the case. In particular the eighty four day period contemplated in the contract of works for the determination of the objections raised by the Claimant does not qualify as a time period which in effect suspended the prescriptive period of two years for the purposes of article 2125 (c) of the Civil Code. The evidence clearly suggests that Claimant was well aware of the fact that the supervising architects had failed to issue the determination within the contemplated eighty four day period. The subject of these additional claims was clearly discussed during the course of the first set of arbitration proceedings. Reference in this context can be made to the evidence of AiC Godwin Abela who testified as follows:-*

*“Li kien ġara huwa dan, jien off the record kien intqal li kien hemm xi parti tal-claim jew xi claim addizzjonali li ma kinitx qiegħda fl-award li kont qed nittratta jien u kien hemm xi ħsieb li jizdied dan il-claim. Meta rreferew il-mekkanizmu ta’ kif issir din il-ħaġa u tkellmu maċ-Ċentru tal-Arbitraġġ ma’ Dr Fiona, hi qalet jekk niftakar sew li ma tistax jekk għandek claim ma tistax taqbad u żżid magħha, però jrid isir claim separat. Dan niftakar li dan id-diskors intqal bejn il-partijiet ... Jien stennejt xi żmien biex*

nagħmlu hekk, però tkellimt liċ-Ċentru u imbagħad fl-aħħar iċ-Ċentru qalli biex niproċedi bl-award fuq dak li kont trattajt.”

*The above testimony proves that no agreement had been reached between the parties during the course of the first set of arbitral proceedings. It should also be noted that the prospect of including additional claims in the first set of proceedings would have materialised some time before the publication of the arbitral award of the 18th September, 2014. Joseph Vella in actual fact testifies that these discussions occurred on or around May 2013, by which time in effect these claims were already prescribed at law. Whilst the claimant commenced the first set of arbitral proceedings on the 19th October, 2010, no formal proceedings in respect of additional claims were commenced before the 10th December, 2015.*

*Article 2137 of the Civil Code provides that:*

Subject to any other provisions of the law, the prescription of an action commences to run from the day on which such action can be exercised, irrespective of the state or condition of the person to whom the action is competent.

*The said article 2137 embodies the Roman maxim contra non volentem agere non currit prescriptio and that accordingly the prescription of an action commences to run from the day on which such action can be exercised.*

*The prevailing view adopted by the Maltese Courts over the years in the context of contract of works has always been that prescription starts to run from the date when the execution of works are completed and also when the credit becomes exigible.*

*Thus in a judgment delivered by the Court of Appeal and reproduced in the judgment in Bonnici vs Azzopardi, First Hall of the Civil Court, 8th November, 1899 (Vol.XVII.I.151) it was decided that except in cases where the law expressly provides that the prescription should start to run from the date of knowledge, ignorance of one's rights is not included among the causes of suspension of prescription and on this basis it is nowadays commonly considered that the impossibility of acting, which is the cause of the suspension of prescription, includes only the legal obstacles that prevent a creditor from acting and does not include the ignorance of one's own rights. The Court of Appeal therefore held that not being aware of one's own rights for whatever reason is not a cause for the suspension of the running of the prescriptive term, except in those cases where the law expressly provided otherwise.*

*The Court of Appeal in another judgment in the names Diego Attard vs Angelo Fenech – 15 February, 1965 (Vol. XLIX.I.500) after reviewing Italian jurisprudence and how it evolved, noted that the Courts had definitely applied the principle that prescription*

*can only be suspended due to impediments of law (vide Bianco vs Demarco, Court of Appeal, 2 June, 1930, Koludrovich vs Muscat, Court of Appeal Commercial, 1 June, 1959). As explained by the Court, if exceptionally impediments of fact were to be accepted, there surely must exist an impossibility to act which is independent of the will of the holder of the right. It must derive from a cause which is extraneous to him and which he cannot remove nor release himself therefrom. It must therefore be the result of a genuine force majeure. It was also generally accepted that prescription starts to run from the day the credit becomes exigible (when the exordium obligationis) arises.*

*Based on the above considerations and principles of law, the Tribunal considers that the contract works were completed on the 15th March, 2010 and accordingly the Claimant's right of action arose on the same date. Whilst the Tribunal acknowledges the fact that Claimant registered an objection with the supervising architect and which objection should have been determined within the eighty-four day period contemplated in the contract of works, the fact that such objections were not ultimately determined by the said architects did not in effect suspend the prescriptive period; at most and if one were to acknowledge the process leading to a possible determination of the matter by the supervising architect, one can argue that the prescriptive period could at most be suspended for the duration of the said eighty four days between the 15<sup>th</sup> March, 2010 and the 7<sup>th</sup> June, 2010. In either scenario, it clearly results that the current arbitration proceedings were filed on the 10<sup>th</sup> December, 2015 and thus well beyond the two year prescriptive period applicable to the claim of the Claimant.*

*Similarly, although it results that discussions were explored by the parties with a view to consolidating the claims which form the subject matter of these arbitral proceedings to the first set of arbitral proceedings, such discussions only occurred towards May 2013, at a time therefore when the two year prescriptive period would have already expired. In any event the evidence clearly shows that these discussions did not lead to any agreement between the parties and consequently there can be no implied or indirect suggestion that there could have been a renunciation on the part of the Respondent.*

*For the same reasons stated above, Claimant's reliance on article 62.1 of the contract of works, which provides that the contract shall not be deemed to be completed before a Defects Liability Certificate is issued by the Architect, is not a valid argument which can lead to a suspension of prescription. If at all the Claimant's argument on this issue is clearly and manifestly contradicted by his own claims as clearly set out in*

*the Notice of Arbitration and Statement of Claim, where the Claimant asserts in the most categorical of terms that the contract works had been completed.*

*In any event the Tribunal considers that the issue of a Defects Liability Certificate in line with the terms of the contract of works is not a legal pre-requisite for the exercise of any right of action by the Claimant. This is clearly contemplated in the contract of works in question which provides inter alia that "... the issue of the Defects Liability Certificate shall not be a condition precedent to payment to the Contractor of the second portion of the Retention Money ..."*

*Finally and in relation to the receipt which was issued on the 15<sup>th</sup> April, 2014, the Tribunal finds nothing in the said receipt which can in any way suggest an acknowledgment or other cause which could be deemed to have interrupted or suspended the prescriptive period at law.*

*For the above reasons, the Tribunal decides that the plea of prescription raised by the Respondent and based on article 2149(a) of the Civil Code is well founded and consequently the Tribunal decides that the prescription plea raised by the Respondent is hereby acceded to with the consequence that the claims of the Claimant are herewith rejected in their entirety.*

*With costs as per Taxed Bill of Costs issued by the Malta Arbitration Centre which is being hereto attached and marked as Annex X, to be borne by the Claimant."*

## **L-Appell**

13. Is-soċjetà rikorrenti ressqet l-appell tagħha minn din id-deċiżjoni permezz ta' rikors tal-appell tat-22 ta' Marzu, 2021, fejn talbet lil din il-Qorti sabiex,

*"... tħassar, tirrevoka u twarrab id-deċiżjoni/lodo tat-Tribunal Arbitrali fl-ismijiet premissi, kif datata 7 ta' Ottubru, 2019 u riċevuta nhar it-8 ta' Marzu, 2021 u tiċhad b'hekk l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni kif sollevata mill-intimata appellata, b'dan li tordna l-proseguwiment tal-proċeduri odjerni fil-mertu, bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra l-intimata appellata."*

14. Is-soċjetà appellanta spjegat li hija ħasset ruħha aggravata bid-deċiżjoni appellata fejn it-Tribunal laqa' l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni sollevata mis-soċjetà

appellata bħala eċċezzjoni preliminari. Is-soċjetà appellanta qalet li l-appell tagħha qiegħed jinqasam fi tnejn, għaliex it-Tribunal naqas milli jikkonsidra li kien hemm rinunzja għall-preskrizzjoni sollevata minn Inspirations Limited, u dan peress li s-soċjetà appellata għamlet hlas lis-soċjetà appellanta fl-2014, kif ukoll għaliex kien hemm diskussjonijiet bejn il-partijiet fl-2013 u l-2014 li taw lok għar-rinunzja ta' kwalunkwe preskrizzjoni li laħqet iddekorriet, u għalhekk fi kwalunkwe każ il-preskrizzjoni giet rinunzjata *ai termini* tal-artikolu 2019 tal-Kodiċi Ċivili.

15. Is-soċjetà appellanta spjegat il-fatti kif ġraw, li fil-fehma tagħha jagħtu lok għal deċiżjoni li kien hemm rinunzja għall-preskrizzjoni. Qalet li l-ftehim ta' appalt gie ffirmit fit-13 ta' Ġunju, 2009, u dan kien intitolat '*AMS/4 Wall and Floor Tiling Works and Marble for a new Showroom at Mrieħel*', u qalet li hija giet imqabba ta' tagħmel xogħol ta' tqegħid ta' madum u rħam fix-*showroom* tal-appellata. Kompletat tgħid li f'Marzu tal-2010, ix-xogħlijiet miftiehma tlestew minnha, u fil-15 ta' Marzu, 2010 inħareg is-*Certificate of Completion* mill-Perit Paul Borg. Fit-18 ta' Ġunju, 2010, DeMicoli & Associates ħarġet kont, li kien jammonta għas-somma ta' €439,230.38 pagabbli lis-soċjetà appellanta, u skont l-istess periti, is-somom ta' €67,950 u €21,961.52 rappreżentanti rispettivament id-dewmien fit-tlestija tax-xogħlijiet u *r-retention sum*, kellhom jitnaqqsu mis-somma ta' €439,230.38. Spjegat li fis-6 ta' Lulju, 2010, *ai termini* ta' dak maqbul fl-appalt, is-soċjetà appellanta oġġezzjonat għall-kont finali li nħadem minn DeMicoli & Associates, minħabba l-imsemmi tnaqqis u penali, u fl-4 ta' Ottubru, 2010, DeMicoli & Associates taw id-deċiżjoni tagħhom rigward l-oppożizzjoni li



għamlet l-appellata dwar il-kont finali. Qalet li DeMicoli & Associates żammet ferm mal-kont li kien inħareġ fit-18 ta' Ġunju tal-2010.

16. Is-soċjetà appellanta kompliet tgħid li fid-19 t'Ottubru, 2010 hija istitwiet il-proċeduri t'arbitraġġ bin-numru 2490/2010 għall-ħlas ta' €83,777.87, u dan l-arbitraġġ kien dwar xi kontestazzjonijiet li s-soċjetà appellata kienet għamlet fir-rigward l-kont maħruġ minn DeMicoli & Associates. Spjegat li bejn l-2013 u l-2014, il-partijiet bdew diskussjonijiet dwar *claims* li tressqu minnha dwar dan l-appalt, u fil-15 ta' April, 2014 sar il-ħlas ta' €101,496.44 mis-soċjetà appellata lis-soċjetà appellanta. Qalet li fit-18 ta' Settembru, 2014, l-Arbitru laqa' t-talba tal-appellanta *in parte*, u sussegwentement għal din id-deċiżjoni sar appell mill-partijiet, imma ftit taż-żmien wara t-tnejn li huma kienu ċedew l-appell tagħhom. Is-soċjetà appellanta qalet li hija bdiet l-proċeduri odjerni fl-10 ta' Diċembru, 2015. Is-soċjetà appellanta qalet li għalhekk hija ħassitha aggravata għaliex l-Arbitru naqas milli jikkonsidra l-ħlas imwettaq minn Inspirations Limited, u li t-trattattivi bejn il-partijiet issarrfu f'*rinunzja ai termini* tal-artikolu 2109 tal-Kap. 16. Qalet li għalhekk kien hemm rinunzja għall-preskrizzjoni b'żewġ modi differenti. Is-soċjetà appellanta qalet li l-ħlas li sar kien konness mal-ftehim ta' appalt, u dan kien parti minn kont akbar. Qalet li l-proċeduri odjerni huma bbażati fuq l-appalt li kellhom bejniethom il-partijiet, u fl-2010 kien inħareġ kont pagabbli mis-soċjetà appellata lis-soċjetà appellanta. Spjegat li l-ħlas ta' €101,496.44 sar fil-15 ta' April, 2014, u Joseph Vella, għan-nom tas-soċjetà appellanta, kien iffirma irċevuta li kienet tgħid li dan il-ħlas ma kienx jinkludi ammonti mhux ivverifikati mitluba mis-soċjetà appellanta, il-*final retention amounts* li kienu jammontaw għal €21,961.62 u l-ammonti mnaqqsa

mill-ammont ivverifikat ta' €67,950, liema ammonti kien għad hemm kwistjonijiet dwarhom bejn il-partijiet. Dan il-ħlas għalhekk gie aċċettat mingħajr preġudizzju għad-drittijiet tas-soċjetà appellanta u għall-pretensjonijiet tagħha fir-rigward ta' dawn l-ammonti.

17. Is-soċjetà appellanta għamlet riferiment għall-parti tad-deċiżjoni tat-Tribunal li tgħid li m'hemm xejn fl-irċevuta tal-15 ta' April, 2014 li tissuggerixxi li l-perijodu preskrittiv gie sospiż jew interrott. Is-soċjetà appellanta qalet li t-Tribunal wasal għal din il-konklużjoni mingħajr ma spjega kif wasal għaliha. Qalet ukoll li fil-fehma tagħha l-Arbitru wasal għal din il-konklużjoni wara li qies li kien hemm żewġ *claims* separati, waħda fl-ambitu tal-arbitraġġ preċedenti, u l-oħra fl-ambitu l-arbitraġġ odjern. Qalet li huwa għalhekk li prezumibbilment t-Tribunal qasam il-pretensjonijiet b'tali mod li l-ħlas tal-2014 ma ġiex meqjus bħala rikonoxximent tad-debitu rimanenti, jew almenu bħala ħlas akkont, u għalhekk ma kienx hemm qbil bejn il-partijiet dwar il-bilanċ. Is-soċjetà appellanta qalet li huwa hawn fejn it-Tribunal żbalja. Qalet li filwaqt li huwa minnu li l-partijiet qiesu li bejniethom kellhom żewġ kwistjonijiet, u allura żewġ arbitraġġi, jibqa' l-fatt li dawn il-kwistjonijiet jibqgħu marbuta ma' kont wieħed, il-kont finali maħruġ, u dawn jirrigwardaw ir-relazzjoni kuntrattwali li żviluppat bejn il-partijiet, jiġifieri l-kuntratt ta' appalt. Is-soċjetà appellanta qalet li l-pożizzjoni tas-soċjetà appellata hija li l-ħlas li sar fl-2014 kien dwar *claim* separata, li ma kellux x'jaqsam mal-ammonti mitluba f'dan l-arbitraġġ, u l-irċevuta maħruġa u ffirmata minn Joseph Vella kienet tinkludi t-terminu '*mingħajr preġudizzju*'.

18. Is-soċjetà appellanta qalet li jibqa' fatt mhux kontestat li sar ħlas, u skont l-irċevuta dan il-ħlas sar għas-saldu tal-ammonti ċertifikati biss u tal-imgħaxijiet rispettivi fuqhom, dejjem b'rabta mal-ftehim ta' appalt. Qalet li dan ifisser li s-soċjetà appellata aċċettat li tħallas parti mill-ammont li kien qiegħed jintalab mis-soċjetà appellanta, u bla preġudizzju jew mhux, dan l-ammont tħallas. Spjegat li dan l-ammont kien jinkorpora fih varjazzjonijiet u modifiki ulterjuri li għamlet is-soċjetà appellanta fuq talba tas-soċjetà appellata, xogħlijiet li ġew ċertifikati, kif ukoll spejjeż u danni sofferti mis-soċjetà appellanta, dejjem b'rabta mal-eżekuzzjoni tal-appalt miftiehem. Is-soċjetà appellanta qalet li l-kwistjoni dwar jekk dan il-ħlas sarx mingħajr preġudizzju jew le, hija għalkollox irrilevanti, għaliex dan il-ħlas wassal għar-rinunzja jew almenu għas-sospensjoni tal-preskrizzjoni li kienet tibbenefika minnha is-soċjetà appellata. Is-soċjetà appellanta għamlet riferiment għal ġurisprudenza li tgħid li min jaċċetta li jħallas parti minn somma reklamata kontra tiegħu, wara li jkun għadda ż-żmien tal-preskrizzjoni favur tiegħu, jiġi li rrinunzja għall-preskrizzjoni già akkwizita.

19. Is-soċjetà appellata qalet ukoll li l-irċevuta kienet biss dikjarazzjoni unilaterali maħruġa mis-soċjetà appellanta, u qalet ukoll li hija ma taqbilx li l-preskrizzjoni giet rinunzjata minħabba f'dak li hemm miktub fl-irċevuta tal-ħlas li giet iffirmata minn Joseph Vella għan-nom tas-soċjetà appellanta. Kompliet tgħid li din l-irċevuta mhijiex dikjarazzjoni tas-soċjetà appellata fir-rigward tal-ħlas li sar, u din tammonta biss għal dikjarazzjoni unilaterali tar-rappreżentant tas-soċjetà appellanta, Joseph Vella. Is-soċjetà appellata qalet li huwa għalhekk li s-soċjetà appellata ma tistax tistrieħ fuq din l-irċevuta biex tgħid li l-preskrizzjoni ma gietx rinunzjata minnha, u li kieku din id-dikjarazzjoni giet

iffirmata miż-żewġ partijiet, wieħed kien forsi jifhem l-argument tas-soċjetà appellata li hija verament ma riditx tirrikonoxxi l-kumplament tad-dejn, iżda f'dan il-każ id-dikjarazzjoni ta' Joseph Vella giet iffirmata minn parti waħda biss. Qalet li fl-assenza ta' dikjarazzjoni kongunta bejn il-partijiet, is-soċjetà appellata ma tistax tistrieħ fuq dak li hemm miktub fl-irċevuta biex tolgot ir-rinunzja tal-preskrizzjoni li saret minnha permezz tal-ħlas lis-soċjetà appellanta. Is-soċjetà appellanta għamlet riferiment għax-xhieda ta' Christopher Grech li qal li r-raġuni prinċipali għaliex is-soċjetà appellata kienet qiegħda tikkontesta l-kont tas-soċjetà appellanta, kienet għaliex kien hemm problemi fl-eżekuzzjoni tax-xogħol, u mhux għax l-ammonti ma kinux dovuti. Is-soċjetà appellanta qalet li dan ifisser biss li l-preskrizzjoni giet irrinunzjata mis-soċjetà appellata. Kompliet tgħid li dan qiegħed jingħad mingħajr ma jiġi kkunsidrat li l-partijiet kellhom diskussjonijiet dwar dak li kienet qiegħda tirreklama s-soċjetà appellata, bl-iskop li l-kwistjonijiet bejn il-partijiet jingħalqu.

20. B'riferiment għat-trattattivi li saru bejn il-partijiet bejn l-2013 u l-2014, is-soċjetà appellanta qalet li mhuwiex ikkontestat li l-partijiet tkellmu fuq *additional claim*, li fil-qofol tagħha kienet tirrappreżenta t-talbiet li saru f'dan l-arbitraġġ, li tressqu mis-soċjetà appellanta fil-konfront tas-soċjetà appellata. Is-soċjetà appellanta qalet li dawn it-trattattivi wkoll taw lok għal rinunzja tal-preskrizzjoni. It-Tribunal ma qabilx ma' din il-pożizzjoni, għaliex ladarba dawn it-trattattivi ma mmaturawx fi ftehim bejn il-partijiet, ma kien hemm l-ebda rinunzja da parti tas-soċjetà appellata. Is-soċjetà appellanta qalet li din il-linja ta' ħsieb tat-Tribunal però mhijiex korretta. Qalet li ladarba s-soċjetà appellata resqet biex tiddiskuti l-*additional claim*, l-imġiba tas-soċjetà appellata f'dawn it-

trattattivi wasslet għar-rinunzja tal-preskrizzjoni. Hawn is-soċjetà appellanta għamlet riferiment għax-xhieda ta' Christopher Grech, fejn qal li meta l-appellanta talbet li tagħmel *claim* addizzjonali, is-soċjetà appellata qalet li qabel ma taċċetta li jsir dan, riedet tkun mgħarrfa b'dak li riedet is-soċjetà appellanta. Is-soċjetà appellanta kompliet tgħid li hija bdiet tiegħu sehem f'dawn il-laqqgħat *in bona fede*, u t-Tribunal fl-ewwel arbitraġġ li sar kien intalab mill-partijiet sabiex ma jipprezentax il-*lodo* tiegħu sakemm jiġu tterminati dawn in-negozjati. Qalet li dawn il-laqqgħat ma wasslux għal ftehim dwar is-somma dovuta, u allura nbdeu it-tieni proċeduri ta' arbitraġġ, li huma dawk odjerni, iżda dan il-fatt gie injorat kompletament mit-Tribunal. Is-soċjetà appellata żiedet tgħid li dawn it-trattattivi saru biss biex wieħed jara jekk l-*additional claim* kellhiex tiġi inkluża fl-arbitraġġ l-antik, u huwa għalhekk li fil-fehma tas-soċjetà appellata l-preskrizzjoni ma gietx rinunzjata. Is-soċjetà appellanta qalet li t-trattattivi saru wkoll sabiex il-partijiet jippruvaw jagħlqu l-pendenzi ta' bejniethom, u kien għalhekk li d-diskussjonijiet ħadu medda ta' sena. Qalet li kien abbażi ta' dawn it-trattattivi wkoll li s-soċjetà appellata spiccat għamlet il-ħlas tal-bilanċ tal-kont maħruġ mill-periti, jiġifieri l-ħlas li sar fl-2014. Is-soċjetà appellanta qalet li dan l-arbitraġġ gie intavolat għaliex il-partijiet baqgħu ma laħqux ftehim bejniethom. Kompliet tgħid li t-Tribunal naqas milli jirrikonoxxi li fl-istadju tat-trattattivi, tenut kont il-ħlas li sar fl-2014 u t-trattattivi li saru bejn il-partijiet rigward dan l-appalt, is-soċjetà appellata ħadet il-pożizzjoni li hija ma kinitx qiegħda taqbel mal-ammont pretiż mis-soċjetà appellanta. Is-soċjetà appellanta qalet li din l-imġiba tas-soċjetà appellata kienet tammonta għal rinunzja taċita tal-preskrizzjoni.

21. L-appellanta qalet li huma diversi d-deċiżjonijiet tal-Qrati tagħna li jgħidu li meta wieħed jikkontesta l-*quantum*, bħalma għamlet is-soċjetà appellata, dan jammonta għal rinunzja tal-preskrizzjoni. Qalet li konsegwenza ta' dan, it-Tribunal kellu jiddikjara li s-soċjetà appellata kienet irrinunzjat għall-preskrizzjoni tenut kont tal-fatt li sar ħlas ta' bilanċ mill-kont li kien dovut lis-soċjetà appellanta u anke tal-partecipazzjoni tagħha fit-trattattivi li saru bejn il-partijiet fl-2013 u l-2014.

### **Ir-Risposta tal-Appell**

22. Fir-risposta tal-appell tagħha s-soċjetà appellata qalet li l-kompetenza *rationae materiae* ta' din il-Qorti tal-Appell hija limitata għal punti ta' liġi skont id-dispożizzjonijiet tal-artikolu 70A tal-Att dwar l-Arbitraġġ. Qalet li għalhekk kull argument ta' natura fattwali magħmul mis-soċjetà appellanta għandu jiġi skartat u l-aggravju relattiv għandu jiġi ddikjarat irritu u null. Qalet li l-*lodo* arbitrali joħloq ġudikat fir-rigward ta' kwistjonijiet ta' fatt minnu determinati, liema ġudikat is-soċjetà appellanta ma tistax tinjora. Is-soċjetà appellata qalet li għalhekk hija sejra telenka l-punti ta' fatt determinati fil-*lodo* arbitrali, li bħala tali illum jikkostitwixxu ġudikat bejn il-partijiet. Hija għamlet riferiment għall-fatt li t-Tribunal iddeċieda li l-perijodu preskrittiv kellu jibda jgħaddi mill-15 ta' Marzu, 2010, u anki li kieku wieħed kellu jżid ma' din id-data l-erbgħa u tmenin (84) ġurnata li fihom setgħu jsiru trattattivi bejn il-partijiet, jiġifieri s-7 ta' Ġunju, 2010, il-perijodu preskrittiv xorta waħda kien jiskadi fis-7 ta' Ġunju, 2012. Is-soċjetà appellata qalet li t-Tribunal irrikonoxxa li l-proċeduri arbitrali odjerni

nbdew f'Diċembru tal-2015, u għalhekk ferm wara li għalaq il-perijodu preskrittiv ta' sentejn applikabbli għat-talba tas-soċjetà appellanta.

24. Is-soċjetà appellata qalet ukoll li t-Tribunal għamel riferiment għall-fatt li ma ntlahaq l-ebda ftehim bejn il-partijiet matul il-perijodu li saru l-ewwel proċeduri arbitrali bejn il-partijiet. Qalet li t-Tribunal spjega ukoll li l-possibilità li jżiedu *claims* addizzjonali mal-ewwel sett ta' proċeduri, kellha timmaterjalizza qabel ma ngħata l-*lodo* arbitrali, u mix-xhieda ta' Joseph Vella rrizulta li t-trattattivi dwar dawn il-*claims* bdew f'Mejju tal-2013, meta dawn il-*claims* kienu diġà preskritti bil-liġi. Is-soċjetà appellata qalet li t-Tribunal stqarr ukoll li f'Mejju tal-2013, il-perijodu preskrittiv ta' sentejn kien diġà għadda. Is-soċjetà appellata għamlet riferiment għal dik il-parti tad-deċiżjoni tat-Tribunal li tgħid li fi kwalunkwe każ ma ntlahaq l-ebda ftehim bejn il-partijiet, u għalhekk ma jstax jintqal li kien hemm xi forma ta' rinunzja għall-preskrizzjoni da parti tas-soċjetà appellata. Is-soċjetà appellata qalet li t-Tribunal għamel riferiment ukoll għall-irċevuta maħruġa fil-15 ta' April, 2014, u osserva li ma kien hemm hejn f'din l-irċevuta li jissuggerixxi li kien hemm interruzzjoni jew rinunzja għall-preskrizzjoni.

25. Is-soċjetà appellata qalet li l-pagament li hija għamlet fl-2014 kien jikkonċerna x-xogħlijiet li kienu ġew iċċertifikati mill-periti tas-soċjetà appellata stess, liema ammonti hija qatt ma kkontestat, u huwa għalhekk li hija għamlet ħlas għas-saldu tal-istess. Is-soċjetà appellata qalet li l-pożizzjoni tagħha dejjem kienet li hija ma kienet sejra tagħmel l-ebda ħlas għal xogħlijiet li ma kinux ġew iċċertifikati mill-periti inkarigati mis-sorveljanza tal-proġett, u kien għalhekk li

meta sar il-pagament tal-ammonti ċertifikati, dan sar bl-intiża li s-soċjetà appellata kienet qiegħda tqis l-ammonti ulterjuri pretiżi bħala li mhumiex dovuti. Qalet li kien għalhekk li s-soċjetà appellanta ħarġet irċevuta bid-diċitura speċifika li, *[i]t is therefore acknowledged that this payment is being made by Inspirations and accepted by Avantgarde without prejudice to Avantgarde's position that the said amounts are due and Inspirations' position that the said amounts are not due.* L-appellata kompliet tgħid li meta l-appellanta aċċettat dan il-pagament, hija aċċettat ukoll li dan ma kellux jiġi interpretat bħala xi tip ta' rikonoxximent li l-kumpliment tal-ammonti, li kienu qiegħdin jiġu kkontestati, setgħu kienu dovuti. Qalet ukoll li l-irċevuta tgħid espressament li l-pożizzjoni tal-appellata baqgħet li l-ammonti li ma ġewx iċċertifikati minn perit mhumiex dovuti. Qalet li minkejja dan s-soċjetà appellanta qiegħda tinsisti li dan il-pagament jammonta għal rinunzja għall-preskrizzjoni, u dan għaliex l-ammont mertu ta' dan l-arbitraġġ u l-ammont imħallas huma marbuta ma' kont wieħed, l-ammonti dovuti huma marbuta mal-istess relazzjoni kontrattwali, kif ukoll għaliex l-irċevuta hija dikjarazzjoni unilaterali li ma tigġjovax lis-soċjetà appellanta. L-appellata qalet li dan ir-raġunament huwa infondat fil-fatt u fid-dritt, u dan għaliex mhux kull pagament għandu l-effett li jwaqqa' l-preskrizzjoni, iżda huwa biss pagament akkont li jhalli tali effett, għaliex pagament li jsir akkont implicitament jammonta għal rikonoxximent li għadu dovut bilanċ ulterjuri, u għalhekk tali rikonoxximent għandu l-effett li jinterrompi l-preskrizzjoni. Qalet li dan il-prinċipju ma japplikax għall-pagamenti kollha, iżda biss għal dawk li jsiru akkont, u għalhekk ir-regola ġenerali hija li pagament *per se* ma jwaqqax il-preskrizzjoni. Is-soċjetà appellata qalet li l-liġi ma tgħidx li kwalsiasi pagament, ikun xi jkun, jinterrompi l-preskrizzjoni, imma



I-liggi tagħraf dik li hija interruzzjoni naturali tal-preskrizzjoni meta d-debitur jew il-pussessur jagħraf il-jedd tal-parti li kontra tagħha dik il-preskrizzjoni tkun bdiet miexja. Is-soċjetà appellata kompliet tgħid li l-ġurisprudenza u d-duttrina jirrikonoxxu li d-debitur li jagħmel pagament akkont, impliċitament qiegħed jirrikonoxxi li huwa dovut ammont ulterjuri, u huwa tali rikonoxximent impliċitu li jinterrompi l-preskrizzjoni *ai termini* tal-artikolu 2133 tal-Kodiċi Ċivili.

26. Is-soċjetà appellata qalet li l-ħlas magħmul minnha fl-2014 ma sarx akkont ta' xi ammonti dovuti minnha lis-soċjetà appellanta. Qalet li l-irċevuta maħruġa mis-soċjetà appellanta tiċċara li s-soċjetà appellata ma kinitx qiegħda tirrikonoxxi xi ammonti oħra bħala dovuti. Qalet li huwa ċar mill-irċevuta nnifisha, li s-soċjetà appellata kienet qiegħda tassumi l-pożizzjoni li tali ammonti ulterjuri pretiżi mis-soċjetà appellanta ma kinux dovuti. Qalet li huwa għalhekk li tali pagament ma jista' qatt jitqies li jammonta għal xi rikonoxximent tal-ammont mitlub f'dan l-arbitraġġ, u għalhekk ma setgħet issir l-ebda interruzzjoni kif pretiż mill-appellanta.

27. Is-soċjetà appellata għamlet riferiment għad-deċiżjoni fl-ismijiet **Joseph Cassar noe vs. Sunny Muscat**<sup>4</sup>, fejn din il-Qorti diversament preseduta ddeċidiet li għall-iskop tal-preskrizzjoni, jeħtieġ li jiġu sodisfatti erba' rekwiziti, jiġifieri il-volontarjetà, ix-xjenza tad-debitu fil-konvenut, l-inekwivoċità u l-esternazzjoni tar-rikonoxximent permezz ta' dikjarazzjonijiet u minn kwalunkwe fatt ieħor li jimplika ammissjoni, pereżempju, il-wegħda ta' ħlas, xi rikjesta għad-dilazzjoni tal-pagament, u l-ħlas akkont. Qalet li l-irċevuta emessa mis-soċjetà appellanta

---

<sup>4</sup> App. Inf. 28/4/2004.

turi li l-appellata bl-ebda mod ma għamlet rikonoxximent li jissodisfa l-erba' rekwiziti hawn fuq elenkati, anzi s-soċjetà appellata assumiet il-pożizzjoni inekwivoka li kienet qiegħda tqis il-pretensjonijiet ulterjuri tas-soċjetà appellanta bħala mhux dovuti. Qalet ukoll li għalhekk ma seħħet l-ebda interruzzjoni tal-preskrizzjoni kif qiegħda tippretendi s-soċjetà appellanta. Kompliet tgħid li l-fatt li l-irċevuta hija dikjarazzjoni unilaterali da parti tas-soċjetà appellanta ma jbidel xejn minn dan għaliex l-irċevuta fil-fatt giet ifformulata miż-żewġ partijiet, u hija prova inkonfutabbli tal-fatt li s-soċjetà appellanta kienet taf, u kienet qed taċċetta, li l-pagament kien qiegħed isir mingħajr preġudizzju għall-pożizzjoni tas-soċjetà appellata li hija kienet qiegħda tqis kwalsiasi talba għall-ħlas addizzjonali bħala mhux dovuta.

28. Is-soċjetà appellata għamlet riferiment għall-aggravju mibni fuq dawk li s-soċjetà appellanta ssejħilhom 'trattattivi li saru bejn il-partijiet bejn l-2013 u l-2014', fejn tallega li kien hemm rinunzja tal-preskrizzjoni meta s-soċjetà appellata resqet biex tiddiskuti l-*additional claim*, u tenut kont tal-imġiba tas-soċjetà appellata f'dawn it-trattattivi. Qalet li fir-rikors tal-appell is-soċjetà appellanta qiegħda tirreferi għal rinunzja tal-preskrizzjoni, u għalhekk huwa evidenti li issa hija stess qiegħda tirrikonoxxi li l-preskrizzjoni kienet laħqet immaturat qabel inbdew l-imsemmija trattattivi. Qalet li dan il-punt qiegħed jiġi enfasizzat għaliex f'xi mumentu waqt l-arbitraġġ, is-soċjetà appellanta kienet allegat li s-soċjetà appellata kienet tawlet dawn it-trattattivi sabiex sussegwentement tissolleva l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni. Qalet li dan mhux il-każ għaliex it-talba formanti l-mertu ta' dawn il-proċeduri kienet diġà preskritta sa minn qabel inbdew dawn it-trattattivi, għalhekk l-eventwali dewmien f'dawn

it-trattattivi kien ininfluwenti. Is-soċjetà appellata kompliet tgħid li dan ġie kkonfermat fil-*lodo* arbitrali li minnu qiegħed isir dan l-appell.

29. Is-soċjetà appellata spjegat li l-pożizzjoni tagħha fir-rigward ta' dan l-aggravju hija waħda sempliċi u skjetta – fl-ebda mument waqt l-imsemmija trattattivi, ma kien hemm rikonoxximent tal-pretensjoni tas-soċjetà appellanta u għalhekk fl-ebda mument ma kien hemm rinunzja tal-preskrizzjoni *ai termini* tal-artikolu 2133 tal-Kodiċi Ċivili. Qalet ukoll li bħala retroxena fattwali għall-imsemmija trattattivi, l-partijiet diġà kellhom pendenti bejniethom arbitraġġ separat fl-istess ismijiet dwar kwistjonijiet distinti mill-mertu tal-proċeduri odjerni, imma li kienu jemanu mill-istess appalt. Qalet li wara li ngħalqu l-provi f'dak l-arbitraġġ, is-soċjetà appellanta kienet ipproponiet li tagħmel *claim* addizzjonali u li t-Tribunal kellu jgħaddi mill-ewwel għal-*lodo* mingħajr ma jisma' provi dwar il-*claim* addizzjonali, għaliex is-soċjetà appellanta sostniet li l-provi li kienu diġà tressqu kienu jiswew għal din il-*claim* addizzjonali. Qalet li kien għalhekk li hija talbet informazzjoni dwar il-*claim* addizzjonali tagħha, sabiex tivvaluta jekk kienx jagħmel sens li tiżdied tali *claim* addizzjonali u li t-Tribunal jgħaddi għal-*lodo* mingħajr ma jisma' provi oħra. Is-soċjetà appellata qalet li meta s-soċjetà appellanta spjegat fhiex kienet tikkonsisti din il-*claim* addizzjonali, hija rrealizzat li din kienet tittratta materja li kienet għal kollox distinta minn dik trattata fl-ewwel proċeduri arbitrali li kien hemm bejn il-partijiet, u kien għalhekk li m'acċettatx il-proposta tas-soċjetà appellanta li l-arbitraġġ jiġi estiż għall-*claim* addizzjonali. Qalet li dan wassal għall-proċeduri li l-partijiet qegħdin fihom illum. Is-soċjetà appellata spjegat li t-trattattivi bejn il-partijiet li tagħmel riferiment għalihom is-soċjetà appellanta ma kinux dwar il-

mertu tal-*claim* addizzjonali, jew dwar jekk din il-*claim* kinitx fondata jew le, iżda dwar il-*quantum* tal-istess *claim*, u t-trattattivi kienu limitati sabiex is-soċjetà appellata tiddeċiedi biss dwar jekk taċċettax il-proposta tas-soċjetà appellanta sabiex l-ewwel proċeduri arbitrali jiġu estiżi għall-*claim* addizzjonali u sabiex it-Tribunal jgħaddi mill-ewwel għal-*lodo* mingħajr ma jisma' provi oħra. Is-soċjetà appellata qalet li x-xhud Joseph Vella għamel riferiment għal dawn it-trattattivi li kien hemm bejn il-partijiet, u skont ix-xhud dawn id-diskussjonijiet seħhew għall-ħabta ta' Mejju, 2013. Is-soċjetà appellata qalet li l-argument ta' Joseph Vella huwa żbaljat kompletament, anki għaliex dan ix-xhud stess irrikonoxxa li dawn it-trattattivi kienu limitati għall-kwistjoni dwar jekk is-soċjetà appellanta kellhiex tirreferi l-*claim* addizzjonali għall-arbitraġġ eżistenti jew le. Is-soċjetà appellata qalet li ftehim arbitrali ma jwaqqax il-preskrizzjoni, għaliex altrimenti l-ebda parti f'arbitraġġ ma tkun tista' tqajjem din l-eċċezzjoni. Qalet li ladarba ftehim arbitrali ma jinterrompux il-preskrizzjoni, it-taħdidiet anteedenti għal tali ftehim ma jinterrompux il-preskrizzjoni lanqas. Is-soċjetà appellata għamlet riferiment għax-xhieda ta' Christopher Grech, li qal li qabel ma s-soċjetà appellata tiddeċiedi jekk taċċettax il-*claim* addizzjonali jew le, hija kellha tifhem din il-pretensjoni fhiex kienet tikkonsisti. Komplet tgħid li min-naħa tagħha hija aċċettat biss li tiġi valutata l-proposta li tizdied il-*claim* addizzjonali mingħajr ma jinstemgħu provi godda, u bl-ebda mod ma kien hemm aċċettazzjoni jew rikonoxximent tal-pretensjoni nnifisha tas-soċjetà appellanta jew ta' parti minnha. Is-soċjetà appellata qalet li anki t-Tribunal fil-*lodo* tiegħu kkonkluda li ma jistax isir l-argument li kien hemm rinunzja għall-preskrizzjoni mis-soċjetà appellata. Qalet ukoll li huwa evidenti għalhekk li l-elementi meħtieġa għall-finijiet ta' rikonoxximent li jwaqqa' l-preskrizzjoni, jiġifieri l-volontarjetà, ix-

xjenza tad-debitu fil-konvenut, l-inekwivoċità u l-esternazzjoni tar-rikonoxximent, huma nieqsa u l-appell ma jistax jintlaqa'.

### **Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti**

30. Il-Qorti sejra tgħaddi sabiex tevalwa l-aggravju ewlieni sollevat mis-soċjetà appellanta, imma qabel tagħmel dan, il-Qorti tiddikjara minn issa li l-asserzjoni tas-soċjetà appellata li appell ta' din ix-xorta jista' isir biss fuq punt ta' liġi, għandha mill-frivolu għaliex l-aggravju tas-soċjetà appellanta huwa bbażat fuq il-fatt li t-Tribunal laqa' l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni sollevata mill-appellata, u għalhekk l-aggravju huwa biss fuq punt ta' liġi. Naturalment biex jista' jiġi kkonsidrat dan l-aggravju, il-Qorti tagħmel riferiment għall-fatti li wasslu għall-proċeduri odjerni bejn il-partijiet. Is-soċjetà appellanta f'dan il-każ qiegħda tgħid li hija ħassitha aggravata għaliex it-Tribunal iddeċieda li t-talbiet tagħha huma preskritti, filwaqt li hija qiegħda ssostni li dan mhuwiex il-każ għaliex it-Tribunal naqas milli jikkonsidra żewġ fatturi importanti, li għandhom iwasslu għall-konkluzjoni li s-soċjetà appellata rrinunzjat għall-preskrizzjoni, jiġifieri l-ħlas ta' parti mill-ammont pretiż da parti tas-soċjetà appellata, kif ukoll it-trattattivi li saru bejn il-partijiet bejn l-2013 u l-2014. Il-Qorti sejra tikkonsidra dawn iż-żewġ fatturi separatament, daqs li kieku ngħataw f'żewġ aggravji differenti:

*L-ewwel aggravju: [il-ħlas li sar mis-soċjetà appellata]*

31. Is-soċjetà appellanta tgħid li l-ħlas li sar mis-soċjetà appellata fil-15 ta' April, 2014 fl-ammont ta' €101,496.44 kien konness mal-ftehim ta' appalt, u

kien parti minn kont akbar li s-soċjetà appellata kellha tħallas lis-soċjetà appellanta. Tgħid li dak iż-żmien hija kienet aċċettat dan il-ħlas mingħajr preġudizzju għall-pretensjoni tagħha li kien dovut lilha ammont akbar, għalkemm is-soċjetà appellata ċaħdet li hija kellha tħallas xi ammonti ulterjuri. Is-soċjetà appellanta ħadet il-pożizzjoni li filwaqt li huwa minnu li l-partijiet qiesu li bejniethom kien hemm żewġ kwistjonijiet, li wasslu għal żewġ proċeduri arbitrali separati, l-imsemmi ħlas ta lok għar-rinunzja da parti tas-soċjetà appellata tal-perijodu preskrittiv, jew almenu kellu jiġi interpretat bħala att li jissospendi l-preskrizzjoni. Is-soċjetà appellanta qalet li irrISPettivament mill-fatt li hija aċċettat dan il-ħlas mingħajr preġudizzju, wieħed irid iqis li dan il-ħlas kien jinkorpora varjazzjonijiet u modifiki li s-soċjetà appellanta għamlet fuq talba tas-soċjetà appellata, xogħlijiet li ġew ċertifikati mill-periti tal-proġett, u danni sofferti mis-soċjetà appellanta. Is-soċjetà appellanta għamlet riferiment għal deċiżjoni tal-Qrati tagħna fejn jingħad illi min jaċċetta li jħallas somma reklamata kontra tiegħu, wara li jkun għadda ż-żmien tal-preskrizzjoni favur tiegħu, jiġi li rrinunzja għall-preskrizzjoni akkwizita. Is-soċjetà appellanta ssostni li anki l-fatt li l-kliem użat fl-irċevuta iffirmata minn rappreżentant tagħha, tgħid li l-ħlas ġie aċċettat mingħajr preġudizzju, m'għandux jintuża mis-soċjetà appellata bħala prova li hija ma riditx tirrikonoxxi l-kumplament tad-dejn, għaliex din l-irċevuta ġiet iffirmata biss minn rappreżentant tal-appellanta, u ma kinitx dikjarazzjoni kongunta bejn il-partijiet. Is-soċjetà appellanta qalet li r-raġuni ewlenija għalfejn is-soċjetà appellata naqset milli tħallas l-ammont kollu pretiż minnha, kienet għaliex skont is-soċjetà appellata kien hemm xi problemi fl-eżekuzzjoni tax-xogħlijiet, u mhux għaliex dawn l-ammonti ma kinux dovuta.

32. Min-naħa tagħha s-soċjetà appellata ħadet il-pożizzjoni li hija kienet dejjem disposta li tħallas biss l-ammonti ċċertifikati mill-periti, u mhux dak kollu pretiż mis-soċjetà appellanta. Qalet li għalhekk meta effettwat il-ħlas li qiegħed isir riferiment għalih mis-soċjetà appellanta, hija għamlet dan għaliex skont hi l-ammonti ulterjuri pretiżi mis-soċjetà appellanta mhumiex dovuti, u dan kien saħansitra speċifikat b'termini ċari fl-irċevuta ffirmata minn Joseph Vella, li kienet tgħid li l-pożizzjoni tas-soċjeta appellata kienet baqgħet li l-ebda ammont ieħor m'huwa dovut. Is-soċjetà appellata sostniet li huma biss il-ħlasijiet li jsiru akkont tal-bilanċ dovut, li għandhom jitqiesu li jinterrompu l-preskrizzjoni, u mhux kull ħlas li jsir għandu jitqies li jħalli dan l-effett. Is-soċjetà appellata insistiet li l-ebda pagament li sar minnha fl-2014 ma sar akkont ta' xi ammonti dovuti minnha lis-soċjetà appellanta, u l-irċevuta maħruġa mis-soċjetà appellanta stess tindika li ma kien hemm l-ebda ammont ulterjuri dovut minnha.

33. Hawn il-Qorti sejra tagħmel riferiment għal diversi deċiżjonijiet tal-Qrati tagħna proprju dwar dan il-punt, jiġifieri dwar jekk il-ħlas jammontax għal rinunzja jew għal sospensjoni tal-preskrizzjoni. Qabel xejn il-Qorti tfakkar f'dak li jipprovdi l-artikolu 2134 tal-Kodiċi Ċivili, li jispeċifika li l-preskrizzjoni tinkiser bi ħlas akkont tad-dejn magħmul mid-debitur innifsu jew minn wieħed li jidher għalih. Il-Qorti tirrileva wkoll li l-ġurisprudenza tagħna hija konsistenti dwar il-punt li r-rinunzja għall-preskrizzjoni trid tirrizulta minn atti jew fatti li ma jistgħux jitfissru mod ieħor ħlief bħala rinunzja għall-preskrizzjoni, imma fejn is-sitwazzjoni tkun waħda neboluża, il-konvinċiment tal-ġudikant għandu jkun kontra r-rinunzja u mhux favur.

34. Hekk pereżempju fis-sentenza fl-ismijiet **Austin Psaila vs. Lothar Slabick**<sup>5</sup>, il-Qorti spjegat illi biex ikun hemm ksur tal-preskrizzjoni jrid ikun hemm –

*“... dikjarazzjoni espliċita jew bi kwalsiasi fatt ieħor li jimplika l-ammissjoni tal-eżistenza tad-dritt, bħalma huma l-wegħda tal-ħlas, talba għad-dilazzjoni tal-pagament, il-ħlas akkont, l-annotazzjoni tad-debitu f’denuzja tas-suċċessjoni jew f’forma ta’ entrata fl-accounts.*

*Jinsab preċiżat ukoll, kemm fid-duttrina legali, kif ukoll fil-ġurisprudenza, illi dan ir-rikonoxximent tad-dritt għall-fini tal-interruzzjoni tal-preskrizzjoni hu konfigurabbli fir-rekwiżiti tal-volontarjetà, tal-konsapevolezza, tal-inekwivoċità, dejjem b’mod esterjorizzat. Rekwiżiti dawn li hu neċessarju li jikkoeżistu fl-istess att;*

*Jibqa’ dejjem imperattiv illi l-prova dwar dawn l-istess rekwiżiti trid issir mill-attur billi huwa dan li jkun qed jikkontrasta l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni tal-kontroparti. Żgur li mhux mistenni li din il-prova ssir mill-Qorti jew mit-Tribunal, li, anzi, għandu l-kompitu li jiddeċiedi ‘iuxta allegata et probata’. Tajjeb li hawn jiġi mfakkar illi, kif drabi oħra deċiż, “jekk dwar din l-interruzzjoni hemm kunflitt ta’ provi, allura l-konsegwenza mhijiex dik li għandha tiġi miċhuda l-preskrizzjoni, imma dik kuntrarja, li għandha tiġi akkolta, peress li l-pożizzjoni ġuridika tkun li mentri jkun fatt li għadda t-terminu tal-preskrizzjoni, jkun ugwalment fatt illi l-attur ma ssodisfax lill-Qorti li kien hemm interruzzjoni (Kollez. Vol. XXX P I p.989).” Għaldaqstant dak li hu importanti hu li r-rikonoxximent allegat mill-attur ikun ċar u espliċitu (Kollez. Vol. XXXVIII P III p 723).”*

35. Il-Qorti tqis li l-kliem tal-liġi huwa ċar biżżejjed, li huwa biss il-ħlas akkont li jammonta għal rinunzja tal-preskrizzjoni u mhux kwalsiasi ħlas li jista’ jsir mid-debitur. F’dan il-każ il-Qorti tinsab konvinta li s-soċjetà appellata bl-ebda mod ma implikat jew tat x’wieħed jifhem, li hija kienet qiegħda taċċetta li kien għad baqa’ xi forma ta’ bilanċ dovut minnha, meta għamlet il-ħlas tal-15 ta’ April, 2014, anzi l-irċevuta ffirmata minn rappreżentant tas-soċjetà appellanta stess huwa prova suffiċjenti li s-soċjetà appellata ma kienet qiegħda taċċetta li fadal l-ebda bilanċ dovut minnha. Il-Qorti tqis illi l-provi li tressqu juru bl-aktar mod

---

<sup>5</sup> App. Inf. 09.02.2005.



ċar li s-soċjetà appellata ma kienet qiegħda tagħmel l-ebda ħlas akkont meta għamlet il-pagament tal-15 ta' April, 2014, anzi Christopher Grech fix-xhieda tiegħu qal li dan il-ħlas sar għas-saldu tal-pretensjonijiet kollha tas-soċjetà appellanta. Għalhekk ma jistax jingħad illi dan il-ħlas kien jammonta għal xi forma ta' rinunzja tal-preskrizzjoni da parti tas-soċjetà appellata, għaliex il-fatti juru mod ieħor. Għaldaqstant tqis li l-ewwel parti tal-aggravju tas-soċjetà appellanta mhijiex mistħoqqa u tiċħdu.

*It-tieni aggravju: [it-trattattivi li saru bejn il-partijiet bejn l-2013 u l-2014]*

36. Skont is-soċjetà appellanta anki t-trattattivi li saru mill-partijiet dwar l-*additional claim* tagħha, u li dwarha hija istitwiet dawn il-proċeduri, għandhom jitqiesu li taw lok għal rinunzja tal-preskrizzjoni. Spjegat li t-Tribunal ma kienx korrett meta qal li ladarba dawn it-trattattivi ma mmaturawx fi ftehim bejn il-partijiet, dan ifisser li ma kienx hemm rinunzja għall-preskrizzjoni da parti tas-soċjetà appellata. Is-soċjetà appellanta saħqet li ladarba is-soċjetà appellata resqet biex tiddiskuti din l-*additional claim*, u anki mill-mod kif gābet ruħha waqt dawn it-trattattivi, wieħed jista' jasal għall-konkluzjoni li kien hemm rinunzja għall-preskrizzjoni. Spjegat li l-partijiet kienu talbu lit-Tribunal fl-ewwel proċeduri arbitrali sabiex joqgħod lura milli jagħti l-*lodo* tiegħu għaliex kien għad hemm il-possibilità li tiżdied jew tiġi modifikata t-talba tas-soċjetà appellanta. Qalet ukoll li anki jekk finalment dawn it-trattattivi ma wasslu għall-ebda ftehim dwar is-somma dovuta, u kien għalhekk li kellhom jinbdew il-proċeduri odjerni, it-Tribunal xorta waħda ma kellux jinjora dawn il-fatti. Is-soċjetà appellanta

qalet li kien in segwitu għal dawn it-trattattivi li s-soċjetà appellata għamlet hlas tal-bilanċ tal-kont tal-periti fl-2014, u l-imġiba tas-soċjetà appellata tindika li hija ma kinitx qiegħda taqbel mal-ammont kollu pretiż, u mhux li hija ma kellha tħallas xejn lis-soċjetà appellanta. Skont is-soċjetà appellanta, din l-imġiba tas-soċjetà appellata kienet tammonta għal rinunzja taċita tal-preskrizzjoni.

37. Izda s-soċjetà appellata saħqet li t-talbiet tas-soċjetà appellanta tressqu fi stadju meta l-perijodu preskrittiv ta' sentejn kien diġà għadda. Qalet li hija fl-ebda waqt tat-trattattivi li saru bejn il-partijiet, ma rrikonoxxiet li hija debitrice tas-soċjetà appellanta fl-ammonti mitluba, u għalhekk fl-ebda waqt ma kien hemm rinunzja tal-preskrizzjoni. Is-soċjetà appellata spjegat li bħala fatt, is-soċjetà appellanta istitwiet proċeduri arbitrali separati kontrihha, u fi stadju meta l-provi f'dawk il-proċeduri kienu ngħalqu, is-soċjetà appellanta talbet li titħalla tressaq *claim* addizzjonali, u talbet lit-Tribunal jgħaddi għal deċiżjoni arbitrali minkejja li dan ma kien sema' l-ebda provi dwar din il-*claim*. Qalet li kien għalhekk li hija talbet informazzjoni dwar din il-*claim* addizzjonali, sabiex tevalwa jekk kienx jagħmel sens għaliha li taċċetta li tiżdied din il-*claim* mingħajr ma t-Tribunal jisma' provi dwarha. Qalet li għalhekk it-trattattivi li qiegħda tagħmel riferiment għalihom is-soċjetà appellanta fir-rikors tal-appell tagħha, ma kinux trattattivi dwar il-*quantum* dovut, iżda kienu limitati sabiex jassistu lis-soċjetà appellata tiegħu deċiżjoni dwar jekk għandhiex taċċetta l-proposta tas-soċjetà appellanta sabiex l-arbitraġġ eżistenti jiġi estiż għall-*claim* addizzjonali. Barra minn hekk, is-soċjetà appellata qalet li dawn it-trattattivi saru f'Mejju tal-2013, bil-ħsieb li s-soċjetà appellata tara jekk għandhiex taċċetta li l-*claim*, u għalhekk il-perijodu preskrittiv ta' sentejn kien diġà għadda.

38. Il-Qorti tirrileva li meta saru dawn it-trattattivi, il-perijodu preskrittiv ta' sentejn kien diġà għadda, u għalhekk jeħtieġ li ssir evalwazzjoni dwar jekk bl-imġiba tagħha u bil-parteciġazzjoni tagħha f'dawn id-diskussjonijiet, is-soċjetà appellata aċċettatx li tirrinunzja għal kwalsiasi terminu preskrittiv li laħaq iddekorra. Hawn il-Qorti tagħmel riferiment għal dak li ngħad fis-sentenza fl-ismijiet **Carmelo u Maria Teresa konjuġi Farrugia vs. Andre u Lucia Carbonaro**<sup>6</sup>, fejn saru dawn l-osservazzjonijiet:

*"3. Hekk "ir-rinunzja taċita għall-aċċettazzjoni tal-preskrizzjoni ma tistax tingħad ħlief meta ma hemm l-ebda dubju li l-konvenut ried hekk" (Kollez. Vol. XXIX P 1 p.326). B'eżemplari ma tistax tikkonfigura r-rinunzja taċita bis-sempliċi inerzja tal-parti jew bl-aċċettazzjoni da parti tad-debitur li jiddiskuti l-meritu tal-pretiża jew it-trattattivi tendenti għar-riżoluzzjoni tal-vertenza. Dan għaliex, kif rikonoxxut, it-trattattivi li jsiru bejn il-partijiet biex tiġi esplorata l-possibilità ta' xi ftehim huma dejjem mingħajr preġudizzju. Ara **Joseph Chircop et -vs- Salvatore Muscat noe**, Appell, 28 ta' April, 2000 u r-rassenja ta' deċiżjonijiet kompendjenti fiha.*

*4. L-indaġini dwar ir-rinunzja taċita timplika neċessarjament apprezzament ta' fatt. Naturalment l-attur li jissollevaha jeħtieġlu jiddemostra mhux biss l-eżistenza ta' fatt inkompatibbli mal-volontà tad-debitur li jivvalora ruħhu mill-preskrizzjoni iżda wkoll li l-fatt hu derivat minn att spontaneju tad-debitur tiegħu (Kollez. Vol. XXXVII P I p 307).*

*5. Ċertament, kif paċifikament akkolt, jitqiesu inkompatibbli mal-volontà li ssostni l-preskrizzjoni:-*

*(a) ir-rikonjizzjoni tad-debitu, li jista' jkun preżunt jew indirett, u dippju lanqas hemm bżonn li r-rikonoxximent ikun għall-kwantità kollha u jista' wkoll jirrigwarda kreditu illikwidu (Kollez. Vol. XLIII p II p 744). Dak li hu importanti hu li tali rikonoxximent ikun ċar u espliċitu (Kollez. Vol. XXXVII p III p 723);*

*(b) il-pagament akkont (Kollez. Vol. XLIII p II p. 684; Vol. XXIX p I p 755) jew il-wegħda tal-ħlas b'rati;*

---

<sup>6</sup> App. Inf. 06.10.2004.

*(ċ) Meta d-debitur jesprimi ruħhu fis-sens li m'għandux jagħti daqs kemm gie mitlub jew ikun ivvanta l-kompensazzjoni (**Raymond Vella vs Moby Rentals Ltd**, Appell, Sede Inferjuri, 22 ta' Novembru, 2001);*

*F'sitwazzjonijiet konsimili jitqies principju validu li għall-azzjoni tal-kreditur ma tibqax opponibbli l-preskrizzjoni għax ikun ifisser li b'att spontaneju tiegħu ta' assunzjoni ta' ċertu sistema ta' difiża d-debitur ipogġi ruħhu fi stat ta' fatt li jirrendi inkompatibbli l-pożizzjoni ġuridika tiegħu mal-preżunzjoni kostitwenti l-fondament tal-preskrizzjoni (**Kollez. Vol. XXXVII p I p 310**)."*

39. Il-Qorti tqis li sa mill-bidu tal-proċeduri arbitrali, il-pożizzjoni tas-soċjetà appellata kienet li hija ser tħallas biss għall-ammonti li l-periti tal-proġett ikkonfermaw li huma dovuti, u għall-ebda ammont ulterjuri. Mill-provi jirriżulta li l-partecipazzjoni tal-appellata fi trattattivi dwar jekk il-*claim* addizzjonali tas-soċjetà appellanta setgħux jiddaħħlu mal-*claims* originali, kienet partecipazzjoni limitata sabiex tifhem eżattament x'kien li riedet tagħmel s-soċjetà appellanta, u mhux għaliex kienet qiegħda tipprospetta li ser ikollha tagħmel xi ħlas ulterjuri. Il-fatti juru li anki meta sar il-pagament tal-15 ta' April, 2014, is-soċjetà appellata għamlet il-ħlas bl-intendiment li dan kien ħlas għas-saldu tal-pretensjonijiet kollha tas-soċjetà appellanta, u li l-ebda ammont ulterjuri ma kien dovut minnha. Għaldaqstant ċertament li ma jstax jingħad li l-partecipazzjoni tas-soċjetà appellata fit-trattattivi li kien hemm bejn il-partijiet b'xi mod jista' jitqies bħala rinunzja da parti tagħha għall-perijodu preskrittiv li laħaq iddekorra. Kif deciz fis-sentenza appena ċċitata, il-partecipazzjoni fi trattattivi bħal dawn hija meqjusa bħala waħda li saret mingħajr preġudizzju, u għalhekk il-Qorti tqis li lanqas din il-parti tal-aggravju tal-appellanta m'hija mistħoqqa, u tiċhadha

## **Decide**

**Għar-raġunijiet premissi, din il-Qorti qiegħda tiddeċiedi dwar l-appell tas-socjetà appellanta billi tiċċdu, filwaqt li tikkonferma d-deċiżjoni appellata fl-intier tagħha.**

**Spejjeż tal-proċeduri arbitrali jibqgħu kif deċizi, filwaqt li l-ispejjeż ta' dan l-appell huma a karigu tas-socjetà appellanta.**

Moqrija.

**Onor. Dr Lawrence Mintoff LL.D.  
Imħallef**

**Rosemarie Calleja  
Deputat Registratur**